

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ ЕКРАННОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Найдьорова Л. М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ ЕКРАННОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ. В статті проаналізовано проблему сприймання екранної інформації в підлітковому віці, визначено поняття та типи екранної інформації. Представлено огляд досліджень сприймання екранної інформації та окреслено психологічні особливості такого сприймання. З'ясовано особливості сприймання специфічної і неспецифічної інформації. Розглянуто особливості сприймання в підлітковому віці та вікові норми взаємодії з інформаційним простором для молодших (соціальний інтелект, розуміння гумору та абстрактне мислення, емоційний розвиток і критичність, відсутність досвіду) та старших (ідеалізація кумирів, моральний розвиток і кримінальні проблеми, перевірка своїх обмежень, вплив групи) підлітків. Розглянуто вплив сприймання сцен насильства як одного з найбільш ризикованих типів екранної інформації (байдужість до насильства, зростання рівня агресивності поведінки та її нормалізація, страх стати об'єктом насильства). З'ясовано особливості сприймання людини опосередкованого екраном. Розглянуто також дослідження що стосуються ефекту присутності та факторів, що впливають на нього.

Запропоновано розвиток метакогніцій та зокрема рефлексії як спосіб, який може сприяти зменшенню ризиків при сприйманні екранної інформації в підлітковому віці. Розвиток критичного мислення та медіаобізнаність також мають великий потенціал в розв'язанні зазначених проблем.

Ключові слова: сприймання, візуальне сприймання, міжособистісне сприймання, екранна інформація, підлітковий вік.

Найденова Л. М. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ВОСПРИЯТИЯ ЭКРАННОЙ ИНФОРМАЦИИ В ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ. В статье проанализирована проблема восприятия экранной информации в подростковом возрасте, определено понятие и типы экранной информации. Представлен обзор исследований восприятия экранной информации и обозначены психологические особенности такого восприятия. Выявлены особенности восприятия специфической и неспецифической экранной информации. Рассмотрены особенности восприятия в подростковом возрасте и возрастные нормы взаимодействия с информационным пространством для младших (социальный интеллект, понимание юмора и абстрактное мышление, эмоциональное развитие и критичность, отсутствие опыта) и старших (идеализация кумиров, нравственное развитие и криминальные проблемы, проверка своих ограничений, влияние группы) подростков. Рассмотрено влияние восприятия сцен насилия как одного из наиболее рискованных типов экранной информации (равнодушие к насилию, рост уровня агрессивности поведения и его нормализация, страх стать объектом насилия). Выявлены особенности восприятия человека опосредованного экраном. Рассмотрены также исследования касающиеся эффекта присутствия и основных факторов, которые на него влияют.

Предложено развитие метакогний и в частности рефлексии как способ, который может способствовать уменьшению рисков при восприятии экранной информации в подростковом возрасте. Развитие критического мышления и медиаобразование также имеют большой потенциал в решении указанных проблем.

Ключевые слова: восприятие, визуальное восприятие, межличностное восприятие, экранная информация, подростковый возраст.

Актуальність. Сьогодні значущою частиною нашого життя стала взаємодія з пристроями, що мають екран. Технічний прогрес дав нам безліч спеціалізованих вузькогалузевих пристроїв з дисплеєм, а також персональні комп'ютери, телевізори, телефони, які стали масовими. Сьогодні велику частину інформації, що сприймає людина у повсякденному житті, вона сприймає за допомогою екрану.

Особливо яскраво це помітно для дитячого віку. Адже зараз дитина змалечку отримує доступ до телеекрану, екрану комп'ютера чи смартфона. З початком навчання у школі певна учбова інформація також отримується за допомогою екрану. В підлітковому віці діти можуть чи не весь свій вільний час витратити на спілкування соціальних мережах, перегляд фільмів чи на комп'ютерні ігри, тобто майже постійно сприймають ту чи іншу екранну інформацію. Всі вікові групи мають свої особливості сприймання, а певні вікові групи, наприклад, підлітки, крім того опиняються в умовах додаткового ризику наодинці з екраном.

Отже, **метою** цієї статті є окреслення кола питань, що стосуються сприймання екранної інформації, зокрема з'ясування психологічних особливостей сприймання екранної інформації в підлітковому віці.

Виклад основного матеріалу. Психологічні особливості розвитку сприймання в підлітковому віці достатньо добре вивчені. Довільність перцептивних дій, яка виникає ще на попередньому віковому етапі в підлітковому віці набуває усталеного характеру. Основними досягненнями перцептивного розвитку підлітків можна назвати такі: формування візуального реалізму – перехід від графічних образів до графічних схем; збагачення сприймання естетичних форм (поезії, музики, живопису тощо); посилення впливу мотивації та емоційної сфери на продуктивність сприймання; зростання плановірності, системності та послідовності сприймання; удосконалення зорових та слухових диференціацій, подолання дитячого синкретизму сприймання; поглиблення впливу мислення на сприймання через аналіз, синтез та узагальнення сприйнятих образів [10].

Дослідники зазначають, що у підлітковому віці відбувається інтелектуалізація перцептивної сфери. Сприймання є першою ланкою у ланцюгу інтелектуальних дій далі відбувається кодування отриманої інформації, її зберігання і перетворення, мислення і, як наслідок відповідна реакція на інформацію, що призводить до появи нових сенсорних еталонів [1].

Розглянемо особливості сприймання екранної інформації в підлітковому віці.

В першу чергу, треба зазначити, що екранна інформація більшою мірою належить до візуальної інформації. Насправді, різні види сприйняття рідко можна спостерігати в чистому вигляді, здебільшого вони комбінуються один з одним. Наприклад, сприйняття кінофільму має зоровий і слуховий характер, бо глядач сприймає кадри, що проходять перед його очима на екрані, і розмову, і музику, з яких складається звукова частина картини [8]. Отже екранна інформація може бути, і часто є, змішаною, наприклад, аудіо-візуальна інформація, але без візуального компоненту ми не можемо говорити і про ек-

ранну інформацію, адже на екран ми дивимось очима, отже візуальний компонент є провідним. Хоча, варто зазначити, що надзвичайно широке розповсюдження сенсорних екранів різного типу і взаємодія з ними дає нам можливість говорити не тільки про сприймання звуку при споживанні екранної інформації, а, навіть, про тактильне сприймання того чи іншого екрану.

Початок феномену екранної інформації поклали брати Люм'єр, створивши і показавши короткометражну кінострічку майже 120 років тому. З тих пір кіномистецтво набуло надзвичайного розвитку, а особливості сприймання відеоінформації досліджувалися багатьма вченими.

Іншими типами екранної інформації є текстова та графічна. Починаючи від інформації на екранах спеціального призначення і до екранів комп'ютерів, які зараз є чи не в кожному домі, вчених та спеціалістів надзвичайно цікавили особливості сприймання такої інформації, в першу чергу, для створення ефективного продукту: правильного розташування елементів на екрані для найбільш вдалого сприйняття їх людиною.

Можна говорити про певну специфічність того чи іншого типу екранної інформації. Відеоінформація – специфічний тип екранної інформації, адже відео не може існувати окремо від екрану (принаймні поки що). Разом з тим, як графіка, так і текст можуть бути представлені як на звичайних для них носіях, так і на екрані, відповідно такі типи інформації є неспецифічно екранними.

Певне поєднання текстової, графічної, аудіальної, відеоінформації в одному середовищі наразі називають мультимедіа. Така мультимедійна інформація дуже добре представлена в комп'ютерному середовищі та мережі Інтернет, яку на даному етапі розвитку технологій також можна трактувати як специфічно екранну інформацію.

Вчені зазначають, що вербальна мова більше розширює розумові здібності юних глядачів у порівнянні з візуальною мовою. Але доведено: чим більше розумових зусиль докладають діти, підлітки, юнь під час опрацювання візуальної інформації, тим більше інтелектуальне та емоційне задоволення отримують [2].

Наразі, вивчення прикладних аспектів сприймання екранної інформації змішаного типу найбільш затребувано в таких галузях як комп'ютерні ергономіка і дизайн (створення інтерфейсів програм, Інтернет сайтів); освіта (конструювання навчальних матеріалів, особливо при дистанційному навчанні); медіа; маркетинг і реклама [8].

Якщо розглянути вікові норми взаємодії дитини з інформаційним простором, то підлітковий вік традиційно розділиться на молодших та старших підлітків. В молодшому підлітковому віці (10-12 років) діти стають здатними пов'язати реальну картину побаченого з абстрактним значенням та загальним, хоча і обмеженим знанням про світ навколо себе. Діти часто намагаються використати інформацію побачену на екрані для розширення свого соціального досвіду, отримання нових можливостей. В цьому віці набуває розвитку абстрактне мислення і вони починають адекватно оцінювати і розуміти такі види гумору як сатира і пародія. Розвиваються також емоційні здібності і

критичність, здатність відрізнити співчуття до інших від власних почуттів. Разом з тим в дітей такого віку бракує досвіду для розуміння певних тем, в тому числі таких, що несуть ризики викривлення орієнтирів картини світу, наприклад – вживання психоактивних речовин, дискримінаційна поведінка тощо.

Старші підлітки знаходяться в пошуку власної ідентичності, тому активно всотують таку інформацію, в тому числі з медіа. Підлітки часто ідеалізують недійних героїв та створюють собі кумирів. Нажаль телебачення і Інтернет надають безліч негативних кримінальних прикладів, що сприяє неправильній ідентифікації дітей і уможлиблює кримінальну поведінку. Великий вплив на підлітка має група. Модні ігри, фільми чи телепередачі, що містять в собі сцени насильства можуть нашкодити і в цьому віці. Проте, навіть якщо дитина не хоче таке дивитись їй важко запобігти груповому тиску [6].

Сприймання екранної інформації несе для підлітка достатньо високі ризики. Окрім вікових особливостей, зазначених вище, треба звернути увагу на таке: сьогодні в Україні підлітки занадто багато уваги приділяють взаємодії з екраном, подекуди витрачають на неї весь свій вільний час (до 6 і більше годин на день). Вони грають в комп'ютерні ігри, спілкуються в соціальних мережах, переглядають фільми та серіали. Деякі психологи взагалі говорять про особливий тип соціалізації – медіасоціалізацію. Все це веде до численних проблем, наприклад пригнічується рухова активність. Американські дослідники пов'язують, навіть, таку медичну проблему як дитяче ожиріння, з медіаефектами, адже, крім малої активності діти спостерігають на екрані різноманітну їжу, що веде до порушень харчової поведінки.

Існує низка досліджень щодо «ефекту присутності» – створення за допомогою виразних засобів зримої картини, що дозволяє глядачеві відчувати себе на місці події. Використовується також поняття ефект реальності (reality effect). Вважається, що це явище стосується насамперед кінематографу і аудіовізуальних ЗМІ, в першу чергу, телебачення, а також віртуальних образів, що створюються на основі комп'ютерної техніки [5].

Існує думка, що ефект присутності залежить від величини екрану, за допомогою якого транслюється зображення. При цьому вважається, «чим більше тим краще», тобто чим більший екран, тим більш явний ефект присутності. Т. Трошіанко, Т. С. Міз, С. Хінд провели низку досліджень, врахувавши методологічні недоліки попередніх дослідників щодо впливу величини екрану та інших факторів, що можуть впливати на відчуття присутності.

Дослідниками було зроблено висновок, що перегляд певних стимулів, які дають високий ступінь занурення, зокрема кіно, дозволяє оцінити вплив на суб'єктивне відчуття присутності таких параметрів, як розмір екрану, колір, 3D-ефект. При цьому зазначається, що при перегляді стимулу тип сцени, що пред'являється має більший вплив на відчуття присутності, ніж розмір екрану. Наприклад, сприймання сцен з людьми викликало більше відчуття присутності у глядача, ніж сприймання сцен з пейзажами, як на більшому так і на меншому екрані [11].

Зважаючи на такий факт, надзвичайно важливим є питання сприймання сцен, які несуть в собі ризики. Надзвичайно багато уваги дослідники приді-

ляють вивченню екранного насильства. Аналіз результатів проведених досліджень дозволяє констатувати зростання рівня агресивності поведінки під впливом перегляду сцен насильства.

Дослідники привертають увагу до трьох серйозних наслідків впливу на психіку дітей екранного насильства. По-перше, підліток стає байдужим до крові, яка ллється з екрану та до реального насильства. По-друге, агресивна поведінка хлопців і дівчат стає нормою. По-третє, у дітей розвивається страх можливості самим стати об'єктом насильства [2].

О. В. Виноградна у своєму дослідженні зазначає, що структура сприйняття молоддю сцен насильства в художніх фільмах включає такі компоненти: рівень жорстокості сцени; осмисленість епізоду; реалістичність сцени; містичність сцени; переживання спровокованої переглядом агресії (ідентифікація з агресором, виникнення агресивних думок, почуттів, фантазій, бажань); співпереживання жертві; формування насильницької картини світу; задоволення від перегляду, що може бути пов'язане з переглядом цікавої сцени, переглядом недозволеного, прийняттям насильства. Дослідниця визначила три типи сприйняття молоддю сцен насильства в кінофільмах. Перший тип відрізняється підвищеною чутливістю до насильства, негативним ставленням до нього, другий – відносно слабкою емоційною реакцією на насильство, яке не пробуджує сильних позитивних чи негативних емоцій, прагнення наслідувати. Третій тип характеризується низькою емоційною чутливістю до жорстокості, дуже вираженим позитивним ставленням та інтересом до насильства, схильністю переживати задоволення та агресивно реагувати у відповідь на демонстрацію екранного насильства. До особливостей сприймання екранного насильства, що є потенційно небезпечними, оскільки можуть сприяти прояву глядачем агресії після перегляду, належать: знижена емоційна чутливість до жорстокості; бачення відповідних сцен як реалістичних; схильність до ідентифікації з агресивним персонажем; схильність до виникнення агресивних думок, почуттів, фантазій внаслідок перегляду; переживання всіх форм задоволення від перегляду; формування насильницької картини світу [3].

Ми вже наголошували на тому, що для підлітків характерна взаємодія з однолітками. Разом з тим зараз ця взаємодія нерідко переноситься в віртуальний позаекранний простір. Опитані нами підлітки зазначають, що значну частину часу, який вони проводять в мережі Інтернет, вони витрачають на спілкування в соціальних мережах як із знайомими в реальному житті (друзями, однокласниками), так і з незнайомими людьми.

Тому одним з надзвичайно важливих аспектів сприймання екранної інформації є сприймання іншої людини. При сприйманні облич на відео у глядачів відбуваються такі ж нейрофізіологічні процеси як і при сприйманні реальної людини [11]. Соціальні мережі та інші Інтернет-середовища в яких відбувається спілкування людей зараз набули надзвичайного поширення. При цьому образ людини, яка презентує себе може не містити навіть елементів її зовнішності (фізичного вигляду). Також інша інформація, доступна нам у реальності недоступна при сприйманні екранного образу. Разом з тим, презентується інформація, яка в реальності не належить до первинної при

сприйманні. Отже, навіть у випадку, коли людина використовує своє фото при спілкуванні (у соціальних мережах чи сайтах знайомств), сприймання людини людиною відмінне від того, що відбувається у реальності.

Невидимість співрозмовника в віртуальній комунікації призводить до того, що образ іншого в віртуальній комунікації починає визначатися не стільки рисами іншого, скільки особливостями суб'єкта сприймання – образ іншого починає будуватися за аналогією з образом себе. Тобто, образ іншого добувається на основі досвіду того, хто його сприймає, наділяється рисами суб'єкта сприймання або ідеалізується. Ця закономірність характерна, швидше за все, тільки для сприйняття необізнаних ні реально, ні віртуально між собою людей. Тобто, вона проявляється при спілкуванні з абсолютно незнайомими або мало-знайомими людьми. У міру продовження віртуального знайомства ці тенденції послаблюються, так само, як і в реальному спілкуванні [4].

Також дослідників цікавить ситуація сприймання вже знайомої людини опосередкована мережею Інтернет. Міжособистісне сприймання в Інтернет-середовищі має відмінності від міжособистісного сприйняття в реальному просторі, зазначає В. К. Обиденкова. При цьому міжособистісне сприйняття в кіберпросторі має перетворюючий вплив на сформовані в реальному середовищі уявлення про суб'єкта, що сприймається. Дослідницею виявлено змінення сприймання динамічних характеристик і збереження сприймання статичних характеристик особистості при переході ситуації взаємодії з реальному середовища у віртуальне, а також те, що перше враження про суб'єкта в реальному середовищі трансформується в соціальній мережі Інтернет-середовища в бік нейтралізації емоційного ставлення та узагальнення отриманої інформації. У ситуаціях відсутності досвіду спілкування з сприймаються суб'єктом при вступі в простір соціальної мережі Інтернет-середовища простежується більш ефективно сприймання статичної інформації, ніж в реальному середовищі. Збільшується кількість деталей і особливостей сприйнятої особистості. Відносини сприйманого суб'єкта з іншими користувачами також сприймаються більш розгорнуто і детально. Тим не менш, емоційне ставлення до нього сприймаючого суб'єкта згладжується, наближуючись до нейтрального. Зазвичай, у реальному просторі, навпаки, перше враження прагне більшою мірою до цілісності, ніж до детальності, однак розширяється гамма емоційних уявлень про людину, що сприймається. На перший план виступає сприйняття динамічної інформації. Механізми міжособистісної перцепції мають місце як у реальному, так і у віртуальному середовищі, а інтенсивність їх прояву пояснюється наявністю ситуації першого враження, браком емоційної складової спілкування та інформації динамічного характеру в Інтернет-середовищі [9].

Які ж способи можна запропонувати, щоб знизити ризики сприймання екранної інформації? Дослідники зазначають, що розвиток критичного мислення та медіаобізнаність мають великий потенціал в розв'язанні зазначених проблем. Адже критичність здатна чинити опір зовнішньому тиску, зберігати та відстоювати власну позицію, цілісність свого власного внутрішнього світу [6].

На нашу думку, у нагоді може також стати поняття метапізнання (метакогніції), яке ввели як систему знань людини про особливості власної пізнавальної сфери та засоби її контролю, тобто, пізнання про пізнання. Узагальнюючи дослідження останніх десятиріч, П. Тарріконе до таксономії метакогніцій відносить цілу низку феноменів, що об'єднано в континуумі досліджень свідомості та систем розвитку особистості. У запропонованій таксономії метакогнітивні утворення розділяються на дві великі групи: метакогнітивні знання і метакогнітивні навички. До першої групи відносяться знання (поінформованість і метапам'ять) про себе та інших (про власну мотивацію, ідентичність, самосвідомість, універсальні знання про людську взаємодію), знання про задачу та її контекст, знання про стратегію та процедурні метакогнітивні знання (як здійснювати метакогніції). Друга група – метакогнітивні навички саморегуляції, моніторингу і контролю само- та інтер-регуляторних пізнавальних процесів. Рефлексія займає ключове місце в системі метакогніцій як суттєвий фасилітувач (полегшувач) метакогнітивних процесів. Самознання розвиваються через цілеспрямовану рефлексію (в контексті інтроспекції і свідомості), а також рефлексію під впливом не когнітивних змінних, зокрема контексту ситуації. Рефлексивні процеси опосередковано впливають на саморегуляцію (регуляцію інтраіндивідуальних персональних знань).

Метапізнання має потенціал, щоб вплинути на людські переконання і дії. Наприклад, сприйняття свого власного психологічного функціонування може вплинути на те, чи слово оцінюється як нове чи як старе (Ф. Страк, Дж. Фостер), а сприйняття своєї власної ефективності в пізнавальних завданнях – на інтелектуальну роботу (А. Бандура). Хоча відносно прості форми метапізнання могли існувати (наприклад, сприйняття того, що створювало обізнаність у вивченнях простих експозицій), деякі метакогнітивні ефекти можуть залежати від високого рівня мислення. Тобто ступінь залучення метапізнання з точки зору доцільності або потенційних причин власних думок, залежить від того, чи люди вже мотивовані і здатні насамперед думати [7].

Таким чином, розвиток метакогніцій та зокрема рефлексії може сприяти зменшенню ризиків при сприйнятті екранної інформації в підлітковому віці.

Нами розглянуто психологічні особливості сприймання екранної інформації в підлітковому віці, що дозволяє зробити наступні *висновки*. Розвиток критичного мислення та метапізнання та медіаобізнаність мають великий потенціал в розв'язанні зазначених проблем. Адже критичність здатна чинити опір зовнішньому тиску, зберігати та відстоювати власну позицію, цілісність свого власного внутрішнього світу. Знання щодо того як функціонує інформаційний медіа простір допоможе підлітку не потрапити в «пастки» маніпуляцій, як і знання про себе.

Разом з тим, нашому суспільству бракує громадського контролю. Адже теле- та Інтернет простір рясніє контентом, що несе в собі ризики, доступним для дітей будь-якого віку. Виклик для нашого суспільства – повернути підліткам безпосереднє спілкування та взаємодію з однолітками при створенні значущих подій життя, а екранну інформацію залишити зручним інструментом, який проте не застить дітям реального світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біла І. М. Аналіз особливостей творчого сприймання молодших підлітків / І. М. Біла // Актуальні проблеми психології: Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка НАПН України. – К: Видавництво «Фенікс», 2011. – Т. XII. Психологія творчості. – Вип. 13. – С.79-85.
2. Білоус О. Сприймання телевізійних передач дітьми, підлітками, юнацтвом / О. Білоус // Теле- та радіожурналістика. – 2013. – Випуск 12. – С. 274-283.
3. Виноградна О.В. Психологічні чинники сприйняття молоддю епізодів насильства в художніх фільмах: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.В. Виноградна ; Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К., 2007. – 19 с.
4. Жичкина А. Е. Социально-психологические аспекты виртуальной коммуникации [Электронный ресурс] / А.Е. Жичкина. – URL: <http://forum.oculus.ru/?m=sr&it=15020>.
5. Князев А.А. Энциклопедический словарь СМИ. Журналистика и лингвистика, коммуникативистика и право, история журналистики и технология: дефиниции, термины, концепции, справочные материалы / А.А. Князев – Бишкек: Издательство КРСУ. – 2002. – 164 с.
6. Найдюнова Л. А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу : підручник / Любов Антонівна Найдюнова, НАПН України. Ін-т соціальної та політичної психології.– Вид. 2-е, стереотип.– Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2015.– 243 с.
7. Найдюнова Л. М. Групова рефлексія як механізм реконструкції соціальних настановлень: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05 / Л. М. Найдюнова; НАПН України, Ін-т психології ім. Г.С. Костюка . – Київ, 2014. – 245 с.
8. Найдюнова Л. М. Психологічні особливості сприймання екранної інформації / Найдюнова Л. М. // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – К. : Видавництво «Фенікс», 2014. – Т. XII. Психологія творчості. – Випуск 20. – С. 245–255.
9. Обыденкова В. К. Межличностное восприятие в контексте киберсоциализации человека в Интернет-среде // Материалы VI Международной студенческой электронной научной конференции «Студенческий научный форум» URL: <http://www.scienceforum.ru/2014/478/2821>.
10. Сергєєнкова О. П. Вікова психологія / Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П. та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 376 с.
11. Troscianko T. Perception while watching movies: Effects of physical screen size and scene type / T. Troscianko, T.S. Meese, S. Hinde. – Iperception. 2012; 3(7): 414-425.

REFERENCES TRANSLITERATED

1. Bila I. M. Analiz osoblyvostej tvorchoho spryjmannya molodshyx pidlitkiv / I. M. Bila // Aktual"ni problemy psicholohiyi: Zb. nauk. prac" Instytutu psicholohiyi im.. H.S.Kostyuka NAPN Ukrayiny. – K: Vydavnyctvo «Feniks», 2011. – T. XII. Psicholohiya tvorchosti. – Vyp. 13. – S.79-85.
2. Bilous O. Spryjmannya televizijnyx peredach dit"my, pidlitkamy, yunactvom / O. Bilous // Tele- ta radiozhurnalistyka. – 2013. – Vypusk 12. – S. 274-283
3. Vynogradna O.V. Psichologichni chynnyky spryjnjattja moloddju epizodiv nasyl'stva v hudozhnih fil'mah: Avtoref. dys... kand. psyhol. nauk: 19.00.07 / O.V. Vynogradna; In-t psichologii' im. G.S.Kostjuka APN Ukrai'ny. – K., 2007. – 19 s.
4. Zhichkina A. E. Social'no-psichologicheskie aspekty virtual'noj kommunikacii [E'lektronnyj resurs] / A. E. Zhichkina. – URL: <http://forum.oculus.ru/?m=sr&it=15020>.
5. Knyazev A. A. E'nciklopedicheskij slovar' SMI. Zhurnalistika i lingvistika, komunikativistika i pravo, istoriya zhurnalistiki i texnologiya: definicii, terminy,

- konceptii, spravochnye materialy / A.A. Knyazev – Bishkek: Izdatel'stvo KRSU. – 2002. – 164 s.
6. Najdonova L. A. Mediapsykhologiya: osnovy refleksivnoho pidxodu : pidruchnyk / Lyubov Antonivna Najd'onova, NAPN Ukrayiny. In-t social'noyi ta politychnoyi psykhologiyi.– Vyd. 2-e, stereotyp.– Kirovohrad : Imeks-LTD, 2015. – 243 s.
 7. Najdonova L. M. Hrupova refleksiya yak mexanizm rekonstrukciyi social'nyx nastanovlen": dys. ... kand. psyhol. nauk : 19.00.05 / L. M. Najdonova; NAPN Ukrayiny, In-t psykhologiyi im. H.S. Kostyuka . – Kyyiv, 2014. – 245 s.
 8. Najdonova L. M. Psykhologichni osoblyvosti spryjmannya ekrannoyi informaciyi / Najdonova L. M. // Aktual'ni problemy psykhologiyi: Zbirnyk naukovykh prac" Instytutu psykhologiyi im. H. S. Kostyuka NAPN Ukrayiny. – K. : Vydavnyctvo «Feniks», 2014. – T. XII. Psykhologiya tvorchosti. – Vypusk 20. – S. 245-255.
 12. Obydenkova V. K. Mezhlchnostnoe vospriyatie v kontekste kibersocializacii cheloveka v Internet-srede // Materialy VI Mezhdunarodnoj studencheskoj e'lektronnoj nauchnoj konferencii «Studencheskij nauchnyj forum» URL: <http://www.scienceforum.ru/2014/478/2821> (data obrashheniya: 21.11.2014).
 9. Serhyeyenkova O. P. Vikova psykhologiya / Serhyeyenkova O. P., Stolyarchuk O. A., Koxanova O. P. ta in. Navch. posib. – K.: Centr uchbovoyi literatury, 2012. – 376 s.
 13. Troscianko T. Perception while watching movies: Effects of physical screen size and scene type / Tom Troscianko, Timothy S. Meese, Stephen Hinde. – Iperception. 2012; 3(7): 414-425. Published online Jul 5, 2012.

Naydonova L. M. PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PERCEPTION OF SCREEN INFORMATION IN ADOLESCENCE. The article analyzes the problem of the perception of screen information in adolescence, defines the concept and the types of screen information. A review of studies of perception of screen information is presented and psychological characteristics of this perception are marked. The perception of specific and non-specific screen information is clarified. The peculiarities of perception in adolescence and age norms of interaction with the information space for the younger (social intelligence, humor and understanding of abstract thinking, emotional development, and critical lack of experience) and senior (idealization of idols, moral development, and criminal problems, check its limitations, the impact of group) adolescents are observed. The influence of the perception of violence as one of the most risky types of screen information (indifference to violence, increase in aggressive behavior and its normalization, fear of becoming targets of violence) is observed. The features of perception of human mediated by screenare are clarified. We also consider the research of the effect of the presence and the main factors that influence on it. The development of metacognition and reflection in particular, which can reduce the risk of perception of screen information in adolescence is proposed. The development of critical thinking and media education also have great potential for solving these problems.

Keywords: perception, visual perception, interpersonal perception, screen information, adolescence.

Отримано 24.12.2014